

ETIKA IN VREDNOTE V VRTCU / Irena Rozman, vzgojiteljica / Vrtec Jesenice

V sodelovanju z Inštitutom za etiko in vrednote Jože Trontelj smo se v Vrtcu Jesenice odločili, da v šolskem letu 2013/2014 pristopimo k sodelovanju v triletnem evropskem projektu. Inštitut je vrtcem ponudil podporo, usposabljanje, vzornike, priročnik, spletno učilnico, obiske in delavnice.

Uvod

Program Etika in vrednote v vzgoji in izobraževanju temelji na prepričanju, da je eno od najpomembnejših poslanstev vzgoje in izobraževanja skrb za etično in s temeljnimi vrednotami usklajeno ravnanje v vrtcih in šolah. Program Etika in vrednote v vzgoji in izobraževanju ne posega na področje kurikulumov in učnih načrtov, podpirati želi vrtce in šole pri uresničevanju njihovega vzgojnega poslanstva. Program temelji na spoznanju, da imajo

vrtci in osnovne šole zelo pomembno vlogo pri razvoju osebnosti otrok in mladostnikov. Preko socializacijskih mehanizmov in ponotrnenja vrednot ter življenjskih načel se postavljajo pomembni temelji etike in vrednot otrok, ki bodo čez leta ustvarjali prihodnost (<http://www.iev.si/programi/etika-in-vrednote-v-vzgoji-in-izobrazevanju>).

Inštitut za etiko je bil ustanovljen leta 2012. Ustanovila ga je Slovenska akademija znanosti in umetnosti v povezavi

z evropskimi akademijami, ki so že napravile nekaj korakov v tej smeri, kot odziv na nezadovoljive razmere v naši državi, družbi in skupnosti.

Vprašanje etike in vrednot v vzgojno-izobraževalnem delu je vse prevečkrat podvrženo poskusom vplivanja različnih ideoloških in svetovnonazorskih pogledov. Temelj programa *Etika in vrednote v vzgoji in izobraževanju* je zato evropsko ogrodje etike in vrednot ter želi spodbujati temeljne in

obče veljavne vrednote, ki temeljijo na tradiciji evropske kulture in zgodovine in ne na posameznih ideoloških pogledih.

Cilji programa so:

- krepitev kompetence vzgojiteljev in učiteljev za integracijo etike in vrednot v vzgoji in izobraževanju,
- ozaveščanje in motiviranje otrok in mladostnikov za odločanje in obnašanje, ki temelji na etiki, vrednotah in znanju,
- krepitev stabilne družbe, ki temelji na etiki, vrednotah in znanju,
- podelitev certifikata in zastave o vključenosti vrtca ali šole v program »Etika in vrednote v vzgoji in izobraževanju«.

Inštitut je program načrtoval tako, da posamezen vrtec ali šola, ki se vključi v program, v treh letih v celoti predela vsebine vseh desetih vrednotnih

modulov oziroma domen Evropskega ogrodja etike in vrednot. Ti moduli so humanost; modrost; življenje, narava, zdravje; skrb za sočloveka; pravičnost; univerzalizem; integralnost; delo, kreativnost; tradicija; kultura (Musek 2013).

Etika in vrednote v vrtcu

V sodelovanju z Inštitutom za etiko in vrednote Jože Trontelj smo se v Vrtcu Jesenice odločili, da v letu 2013/2014 pristopimo k triletnemu evropskemu projektu.

Vrtec Jesenice je med zaposlenimi imenoval varuhe etike in vrednot, ki bodo koordinatorji dejavnosti programa *Etika in vrednote v vzgoji in izobraževanju*, in obenem tiste osebe, na katere se bomo sodelavci ali starši obrnili z vprašanji, povezanimi z etiko in vrednotami. Varuh predstavlja vezni člen med vrtcem in Inštitutom za etiko.

Prvo leto smo se zaposleni in otroci srečali z moduloma *Znanje in modrost* ter *Skrb za sočloveka*. V času od februarja do aprila 2014 smo strokovni delavci z otroki obravnavali različne teme s področja Znanja in modrosti.

Znanje in modrost sodita med temeljni vodili stabilne in srečne družbe. Ta modul je bil za prvega izbran z namenom, saj je znanje že v temelju povezano s sistemom vzgoje in izobraževanja. Znanje pomeni, da pridobivamo nove informacije in jih tudi uporabljamo v svojem vsakdanjem življenju.

Vrednote, ki usmerjajo k Znanju in modrosti, so: resnica, miselna odprtost, razumnost, perspektiva, odgovornost, ljubezen do učenja in znanja ter zmernost.

Otroci so spoznavali te vrednote, se o njih pogovarjali in spraševali starše.

Spoznali so tudi druge odrasle ljudi in mladostnike, ki so strokovnjaki na svojem področju. Povabili smo jih v vrtec, se z njimi pogovarjali in se od njih učili.

Z mesecem aprilom smo se strokovni delavci v sklopu izvajanja drugega modula Skrb za sočloveka posvečali temam, ki zajemajo vrednote, kot so spoštovanje, družinska sreča, enakopravnost, partnerstvo, skrb za otroke, starejše in osebe s posebnimi potrebami, harmonija in solidarnost.

Skrb za sočloveka sodi med najpomembnejše vrednotne domene, kar jih človeštvo pozna. Vzgojno delo na tem področju sodi zato med najbolj temeljne in pomembne naloge vrednotne in značajske vzgoje.

Bili smo zelo aktivni, tako otroci kot tudi zaposleni. S pomočjo predstavitvenih plakatov smo k sodelovanju povabili tudi starše. Za zaključek šolskega leta

smo priredili zelo uspešno prireditev Korak za korakom do sreče, pri kateri smo sodelovali strokovni delavci, otroci in njihovi starši. V Vrtcu Jesenice smo se vključili v dobrodelno akcijo zbiranja šolskih potrebščin za otroke iz socialno ogroženih družin Zvezek za sošolca, ki jo je organiziralo Dobrodelno društvo UP Jesenice. Skupaj s starši in otroki smo zbirali šolske potrebščine, ki jih je prevzela gospa Faila Pašič Bišič, direktorica Dobrodelnega društva UP Jesenice.

V letošnjem šolskem letu 2014/2015 pa se bomo srečali s tremi novimi domeni: Življenje, narava, zdravje; Univerzalizem in Kultura. Modul življenje, narava, zdravje stopa na področje nas samih, našega bivanja in življenja, kar je temelj vsemu drugemu. Poudarki modula so:

– doživljanje narave preko konkretnih dejavnosti v vrtcu (Nemarni škornji, Gozdni vrtec, Čutna pot, Senzorne igre ...);

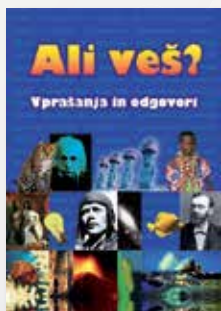
- varovanje narave in okolja (zbiranje zamaškov, kartuš ...);
- narava kot prostor za sprostitvev in prostor bogatih darov za zdravje ljudi (projekti Mali sonček, Mini olimpijada, Turistični projekt, Stara rudna pot ...);
- zdrava hrana in prava mera gibanja (Iz majhnega raste veliko, Z gibanjem ostanem zdrav, Planetu prijazen vrtec ...);
- življenje kot skrivnost in kot dar (raziskovanje te skrivnosti in preprosto čudenje nad vsemi oblikami življenja).

Primeri iz prakse

V nadaljevanju bom predstavila tri primere iz prakse, ki se navezujejo na modul Življenje, narava, zdravje.

1. PRIMER

Skupaj z otroki smo ugotavljali, kaj posamezne besede pomenijo in prišli do

Ali veš?

Vprašanja in odgovori

190 strani, penaste
platnice, 300 x 210 mm

Redna cena: 19,99 €

9,99 €

NAJZABAVNEJŠI STRIPI ZA VSE GENERACIJE

Calvin in Hobbes

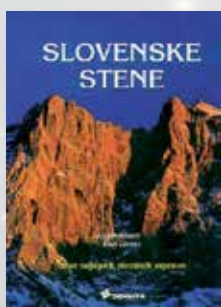
Bill Watterson

128 strani, mehka vezava,
210 x 220 mm

Redna cena/izvod: 9,99 €

6,99 €

Izbor najlepših plezalnih vzponov

Slovenske stene

Tine Mihelič, Rudi Zaman

430 strani, mehka vezava
z zavihki, 215 x 160 mm

Redna cena: 24,99 €

14,99 €

Dušan Mravlje: Tek, moja norost

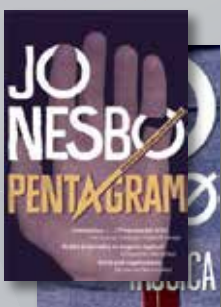
Boštjan Fon, Dušan Mravlje

376 strani, trda vezava z
zavihkom, 230 x 165 mm

Redna cena: 24,99 €

14,99 €

Najboljše kriminalke

Pentagram, Taščica

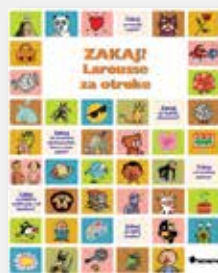
Jo Nesbø

438 / 520 strani, mehka
vezava, 200 x 130 mm

Redna cena/izvod: 14,99 €

7,99 €

USPEŠNICA!

Zakaj? Enciklopedija za otroke

Larousse

160 strani, trda vezava,
240 x 200 mm

Redna cena: 19,99 €

14,99 €

Priljubljena zbirka Drobižki

Miška Maša, Sinica Ivica

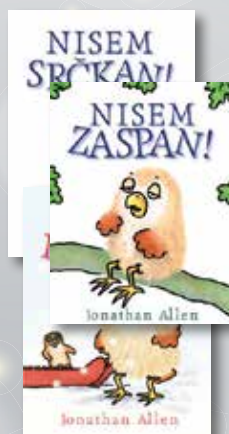
Antoon Krings

25 strani, trda vezava,
197 x 195 mm

Redna cena/izvod: 9,99 €

6,99 €

ZELO UGODNO

Zbirka Čukec (Nisem srčkan, Nisem zaspan, Nisem božiček)

Jonathan Allen

84 strani, trda vezava,
285 x 220 mm

Redna cena za zbirko:
38,70 €

9,99 €

Izvirna slovenska slikanica

Kako sta Bibi in Gusti sipala srečo

Ida Mlakar

24 strani, trda vezava,
215 x 230 mm

Redna cena: 14,99 €

8,99 €

25 ODLIČNIH KNJIG PO IZJEMNIH CENAH

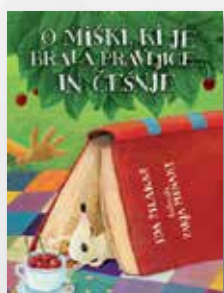
Računalniški priročnik za začetnike v zlatih letih

Miha Ahačič

176 strani, mehka vezava, 235 x 165 mm

Redna cena: 19,95 €

Izvirna slovenska slikanica 9,99 €

O miški, ki je brala pravljice ... in češnje

Ida Mlakar, Zarja Menart

24 strani, trda vezava, 297 x 210 mm

Redna cena: 14,99 €

6,99 €

Nad brezni oceanov

Joža Horvat, predgovor Brane Grubar

550 strani, trda vezava, 235 x 165 mm

Redna cena: 24,99 €

9,99 €

Reci NE brez slabe vesti

Jesper Juul

80 strani, mehka vezava z zavihki, 230 x 150 mm

Redna cena: 19,99 €

11,99 €

S kuhanjem do vitkosti

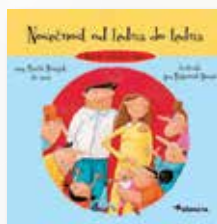
Zdrava prehrana - z vsem kar imate najraje

176 strani, trda vezava, 240 x 160 mm

Redna cena: 19,99 €

11,99 €

Koledar za bodoče starše

Nosečnost od tedna do tedna

mag. Stanko Pušenjak dr. med.

96 strani, spiralna vezava, 210 x 205 mm

Redna cena: 19,90 €

Postani pravi čarodej! 9,99 €

Velika knjiga čarobnih trikov 2

Jon Tremaine

120 strani, spiralna vezava, 305 x 250 mm

Redna cena: 19,99 €

14,99 €

Več kot 10.000 prodanih izvodov!

Z otrokom lahko sodelujete / Otroško spanje. Brez joka v sanje

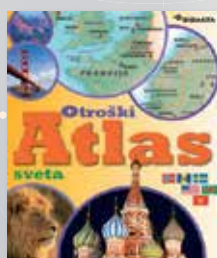
Elizabeth Pantley

228 / 236 strani, mehka vezava, 225 x 150 mm

Redna cena/izvod: 19,90 €

9,99 €

POSODOBLJENA IZDAJA!

Otroški atlas sveta

Chez Picthall in Dominic Zwemmer

72 strani, trda vezava, 286 x 240 mm

Redna cena: 19,99 €

14,99 €

zanimivih odgovorov. Otroci so podali naslednje odgovore.

Narava: je polje, vrt, njiva, gozd, drevesa, kmetija, rožice, živali, trava, zrak, veter, sneg, nebo in sonce.

Zdravje: je jabolko, korenje, fižol, maline, grozdje, sirup, vroč čaj, mleko, vitamini, juha, da se srce ne uniči, da si zdrav.

Kako skrbimo za zdravje: tako, da jemo sadje in zelenjavo, da pijemo vodo, da pijemo zdrave pijače, jemo kruh, med in meso, pijemo mleko ter da dobro spimo.

Kako v vrtcu skrbimo za zdravje: tako, da dvakrat dnevno jemo; jemo sadje; da smo primerno oblečeni; da se preoblečemo, če smo mokri; gremo na svež zrak; se vozimo s skiroji; gremo na sonček; gremo na plezala; da igralnico prezračimo; da si umivamo roke; da lahko dihamo, potrebujemo zrak, kisik, ki ga dobimo iz rastlin, zato moramo imeti rože v sobi.

Starše sem povabila k sodelovanju in jim dala nekaj predlogov. Na oglasno desko sem napisala, kaj so povedali otroci in kako nam lahko pomagajo, ter jih spodbudila k sodelovanju, kajti vzgoja za vrednote je lahko uspešna le ob usklajenem delovanju vrtca in staršev.

Starše sem prosila, če se lahko doma z otroki pogovarjajo o določenih tematikah. Otrokom naj pripovedujejo, kako so oni preživljali čas v naravi, ko so bili majhni; kaj so takrat jedli; kje v naravi so se igrali; ali so kdaj videli kakšno žival in kako so ob tem odreagirali. Prosila sem jih, naj gredo z otroki v naravo in jim pokažejo kotičke, kjer so se oni igrali kot otroci. Vprašala sem jih, če kdo pozna koga, ki je po poklicu gozdar, cvetličar, vrtnar oziroma kaj podobnega, in naj otroke seznanijo z njimi in jim tako na prvovrsten način pokažejo delo z naravo.

Staršem sem dala domačo nalogo, naj doma otroke opazujejo in jih ob primernih trenutkih pohvalijo, če so naredili kaj naravi prijaznega. Nekaj primerov pohvalnih stavkov:

- Opazil/a sem, da si danes pojedel/a veliko sadja in zelenjave.
- Opazil/a sem, da si danes na sprehodu pobral/a odpadek, ki je ležal na tleh.
- Opazil/a sem, da si odvrigel/a papir od bombona v koš za smeti ... (Sliki 5 in 6)

2. PRIMER

V toplih jesenskih dnevih smo skupaj stopili strokovni delavci vrtca in se dogovorili, da organiziramo prireditev *Iz majhnega raste veliko* in povabimo na popoldansko srečanje družine iz prvega in drugega starostnega obdobja. Pripravile smo gibalno-rajalno druženje, kjer so sodelovali otroci in starši. Na vrtčevskem igrišču smo pripravile šest postaj, dva poligona

in štiri gibalno-rajalne igre, ki so bile primerne za vse otroke. Ko so starši z otroki prišli na igrišče, smo jim v nekaj stavkih predstavili projekt, nato so otroci iz čarobne vreče izžrebali vsak svoj žetonček in se skupaj s starši napotili poiskati postajo, kjer so začeli z izvajanjem naloge. Po določenem času so poiskali drugo postajo in tako do konca. Bili so zelo zainteresirani, z veseljem so sodelovali in na koncu vsi prejeli medaljo za sodelovanje. Vsi prisotni smo se okrepčali s čajem, pečenim krompirjem in sadnimi nabodali. Srečanje je potekalo ob glasbi in prijetnem druženju. Starši so bili zelo zadovoljni, najmlajši otroci so bili zelo spretni. (Sliki 1 in 2)

3. PRIMER

Deček je prinesel od doma knjigo *O polžu, ki je kupoval novo hiško* avtorice Mojiceje Podgoršek. Vsebino zgodbe sem otrokom povedala ob ilustracijah in jih pozvala k razmišljanju, kaj vse bi

lahko delali. Otroci so prišli na idejo, da lahko zaigramo igrico z lutkami, ker pa lutk nimamo, jih lahko naredimo ali naredimo družabno igro. Vprašala sem jih, kje lahko dobimo polža? Otroci so odgovorili, da ga lahko poiščemo v gozdu, na travniku, samo ker jih ni več veliko, jih lahko naredimo kar iz plastelina. Na vprašanje, kako bi polž nosil denar, so se domislili, da v plastelin zapičimo plastične žebličke. Ideja je nastala, postavili smo pravila in izdelava se je lahko začela. Ena skupina otrok je izdelovala družabno igro, druga je začela z izdelavo lutk na slamici iz kartona. Ko so bile lutke in družabna igra narejeni, so se otroci večkrat spontano igrali polžka in se med seboj pogovarjali. Na podlagi tega sem dobila idejo, da lahko zgodbico zaigramo. Ker nismo imeli potrebnih rekvizitov, smo zopet ustvarjali, lepili, rezali in gubali. Ko smo imeli rekvizite narejene, smo potrebovali še jesenske plodove, ki jih

bo polž prodal na tržnici in zanje dobil denar. Neka deklica v skupini je predlagala, da jih lahko nabereмо v gozdu. Naslednji dan smo se odpravili v gozd, kjer so otroci plezali, se igrali, poslušali zgodbico in nabrali plodove, ki smo jih nato naslednji dan pri dramatizaciji zgodbe uporabili. V gozdu smo se pogovarjali o drevesih, živalih, o pomenu hrane za živali in za ljudi ter o zdravju. (Sliki 3 in 4)

Otroci so bili pri izdelavi in pogovorih zelo aktivni, motivirani, radi so sodelovali in se pogosto igrali z družabno igro, nikoli se niso skregali, upoštevali so pravila in pomagali prijateljem na poti do polžje trgovine. Pri igri smo spodbujali prijazne medsebojne odnose, prijateljstvo in pomoč v stiski ter bogatili otrokovo emocionalno doživljanje.

Na oglasni deski v garderobi smo oblikovali velik plakat iz domene Življenje,

narava, zdravje, kjer lahko tudi starši napišejo svoje ideje, pomisleke in želje.

Zaključek

Ker je zunaj jesen, se večkrat pogovarjamo o različni hrani, ki jo dobimo v naravi in je pomembna tako za nas kot tudi za živali. Velik pomen damo tudi vsakodnevnom bivanju na zraku in gibanju skozi celo dopoldne z različnimi gibalnimi igrami, gibalnimi minutkami, plesu ... Ne glede na vreme otrokom poskušam privzgojiti

pomen narave za sočloveka, za naše zdravje in jih spodbujati k spoštovanju narave z našim zgledom. Konec meseca novembra se bodo otroci srečali z deklico Mišo, za katero zbiramo zamaške. Pripravili ji bomo kratek kulturni program.

Preko različnih dejavnosti in otrokovih aktivnosti smo utrjevali različne vrednote, ki so pomembne za prijetno sobivanje. Vrednote, kot so življenje, ljubezen, zdravje, svoboda, humanost,

socialna skrb, družinska sreča, poštenost, pravičnost, enakost, kultura, tradicija, delo, ustvarjalnost in znanje, so pomembne sestavine družbe modrosti (Musek 2013), zato jih vnašajmo v naše delo in življenje.

Literatura in vir

Musek Janek (2013) *Na poti k družbi modrosti*. Ljubljana: Inštitut za etiko. <http://www.iev.si/programi/etika-in-vrednote-v-vzgoji-in-izobrazevanju>